İnsanlık medeniyetle mi, yoksa vahşetle mi başladı?

Soran : Sorularlaislami...
Tarih: 06.04.2006 - 00:00 | Güncelleme: 09.08.2016 - 03:41

Cevap

Değerli kardeşimiz,

Çoğumuzun zihnini kurcalar: İlk insanlar ne idi, vahşi mi, medeni mi? Bu mesele üzerine kafamıza girmiş olan fikirleri ciddi şekilde tetkikten geçirecek olsak, onları pek karışık ve hatta birbirine zıt buluruz. Biz burada, teferruata girmeden bu konudaki fikirlerin başlıcalarını ve kaynaklarını belirtmeye çalışacağız.

İnsanlığın başlangıcı hakkında hâlen üç görüş yaygındır(*):

1. Evrimci görüş,
2. İslami görüş,
3. İlmi görüş.

1. Batı Kaynaklı Evrimci Görüş:

Buna göre, insanların atası maymundur. Maymun kılını atarak insan olmuştur. Maymunluktan sonra teşekkül eden ilk insan cemiyeti (bazılarına göre cemiyetleri), korkunç bir vahşet devri geçirmiştir. El yordamıyla ilerleyen bu ilk vahşiler, bir kısım tesadüflerin de yardımıyla bazı teknikleri elde etmişlerdir. Söz gelişi, kuru odunları birbirine sürterek ateşi bulurlar. Bir orman yangınında telef olan hayvanla pişirmeyi, ocağın yanında yanarak sertleşmiş olan çamurla da seramiği keşfederler vs. Bu şekilde, gittikçe ilerleyen insanlık, en üst seviyeye Batı'da ulaşmıştır. Batı medeniyeti insanlığın en yüce, en üstün medeniyetidir. Bütün insanlık onu benimsemek zorundadır. Onun dışında kalan sistemlere *"medeniyet"* denemez. Çin, Hint, İslam medeniyetleri, bu sebeple barbarlıktır, vahşettir, geriliktir. *"Medenileşmek"* isteyen her fert, her cemiyet onu benimsemeye mecburdur, mahkumdur vs.

2. İslamî Görüş:

Kur'an-ı Kerim tarafından ortaya konan bu görüşe göre, ilk insan Hz. Âdem (as)'dir ve bir peygamberdir. Hz. Âdem , peygamber olması hasebiyle, vahye mazhardır ve kendisine kitap gelmiştir. Bu kitapta insanlar için zaruri ve gerekli olan bilgiler vardır.

Gerekli bilgilerden maksat sadece dini olanlar değildir. Maddi hayatla ilgili olanlar da buna dahildir Nitekim, bazı rivayetler, Hz. Âdem 'in cennetten, beraberinde, insan hayatının devamı ve teknolojinin gelişmesi için şart olan teknik teçhizatı da getirdiğini belirtir: *Örs, kerpeten, çekiç, iğne, gürz bunlardandır. (Razi, Tefsir, 29/241-243; İbn Kesir, 6/566)*

Dinimiz bu temel görüşe ilaveten, hiç bir devirde insanların başı boş bırakılmadığını, her kavme mutlaka Peygamber gönderildiğini de haber verir. Kur'an-ı Kerim, geçmiş kavimlerden Allah'ın emirlerine uyanların güçlü medeniyetler kurduğunu, azanların ilahi cezalara maruz kalarak yıkılıp gittiklerini ve yeryüzünde isimlerinin bile unutulduğunu tekrar tekrar ifade eder.

Bu söylenen görüşler, insanların düşüncelerine, derin etkilerde bulunmuştur. **Bir kaç tanesini belirtelim:**

- *Avrupa medeniyetinin en üstün, en son medeniyet olduğu görüşü, Avrupalılara, bir **egoizm** vermiştir.* Bu bencillik, askeri ve ekonomik üstünlüğü elinde tutan Batılıların, tarihte görülmeyen vahşi metotlarla sömürgeleştirdikleri kavimleri *"medenileştirme"* adına imha etmelerine sebep olmuştur. Keşfedildiği asırda milyonlarla Kızılderilinin yaşadığı Amerika'da bugün o ırk sönmüştür. Okyanus adalarında ve Afrika'da yaşayan "medenileşmeyecek yaratılışta" olduğuna hükmedilen vahşiler (!) (yerli, iptidai, barbar, şarklı kelimeleri de aynı manada kullanılır) günümüzde bile aynı telakkinin kurbanları olmaya devam ediyorlar.

- Bilhassa XIX. asırla XX. asrın ilk çeyreğinde hemen hemen bütün dünya "aydın"larını yönlendirmiş olan Batı menşeli görüş, Batı dışında kalan milletleri *"medenileşmek için Batılılaşmak"* kompleksine iterek, maddi ve manevi büyük yıkımlara sebep olmuştur. Bunun en güzel örneği Türkiye'mizdir. Bu maksatla yapılan bütün çalışmalar -herhangi bir müspet ve yapıcı hizmet sunmaksızın- korkunç bir anarşide karar kılmıştır.

- Peygamberlerin teknikte de örnek oldukları, insanlık tarihinde kaydedilen teknik merhalelerin peygamberler sayesinde gerçekleştirilmiş bulunduğu prensip olarak benimsenmeyince, geçmişle ilgili durumlar sağlıklı bir şekilde izah edilememiştir. Eski devirlerden günümüze intikal eden harika eserler var. Bunlar o kadar harika ki, yukarıda açıklanan Batılı anlayış gereğince vahşi addedilen eski insanların eliyle yapılmış olması mümkün değildir. Mesela *Piri Reis'in çizdiği dünya haritası*, bu zihniyete sahip bir Batılıya göre, *"Fezadan gelen devlerin çizdiği, asıllarının kopyasının kopyasının kopyasıdır."* Çünkü Piri Reis Batılı değildir, şu hâlde barbardır, vahşidir ve dolayısıyla böyle mükemmel bir eser vermesi mümkün değildir.

Bu zihniyet, Batı menşeli olmayan bütün tarihi eserleri böyle izah edecektir. Aynı yazar, Peru'da, kuru çamurun içinde bulunmuş olan ve fevkalade mükemmelliği belirtilen bir takvimle alakalı olarak da şu açıklamayı yapar:

> *"Bu mükemmellikde onu tasarlayan, ortaya koyan ve kullananların bizden üstün bir uygarlık (medeniyet) seviyesine ulaşmış olduğunu ispatlamaktadır. KENDİMİZE OLAN SONSUZ GÜVENİMİZ BU İSBATI NASIL KABUL EDECEK BİLMİYORUM."*

Keza, bir heykel üzerindeki şekillerde okunan bir kısım astronomik bilgilerle alakalı olarak da şu yorum ileri sürülür:

> *"Bu astronomi bilgisini, yapı sanatında bile pek geri olan iptidai insanlar mı bir araya getirmişti, yoksa bu bilgi dünya dışı bir kaynaktan mı gelmiştir?"*

Kendi dışında kalan insanlığı vahşete mahkum eden Batı zihniyeti, geçmiş devletlerden intikal eden, izahı imkansız(!) pek çok ilmi ve teknik harikaları saydıktan sonra, bunları izah sadedinde, şu safsataya düşer:

> *"Bizden önce yüksek bir kültürün ya da eşit seviyede bir teknolojinin varlığını kabul edemeyeceğimize göre, bir tek nazariye kalıyor: Uzaydan (fezadan) bir ziyaretçi..."*

Kur'an-ı Kerim'in verdiği bir espri ile bakınca, böylesi harika eserlerin, insani olduğu, ancak İlahi vahye mazhar peygamberlerin irşadına dayandığı kabul edilir. Zira Kur'an-ı Kerim, insanlığın geçmişini vahşet ve cehalete mahkum etmez. Aksine, bir kısım eski milletlerden bahsederken, onların *"kuvvetçe daha ileri", "mal ve evlatça daha çok"* olduklarını ve "yeryüzünde daha çok, daha sağlam eserler bıraktıkları"nı belirtir. *(Şu ayetler görülebilir: Tevbe, 69; Fatır, 44; Muhammed, 12; Mü'min, 21, 82; Kasas, 76-78).*

Terakkiyi inkâr mı?

Kur'an-ı Kerim ve hadis-i şeriflerden (Hz. Peygamberin sözlerinden) esasını alan İslam telakkisi, insanlığın gitgide terakki ettiğini inkar etmez. *"İlk cemiyet medenidir"* derken, bugünkü manada içtimai ve teknik teçhizata sahiptir demek istemez. Onlar duyulan ihtiyaç nispetinde teknik ve kültürel teçhizata sahiptir. Kanunu ve kaideleri ilk cemiyetin sadeliği nispetinde basit ve mahduttur. Nüfus artıp, içtimai tansiyon (sosyal gerilim) kesafet kazandıkça, gerek teknik ve gerekse kanun ve kaideler yönüyle zenginleşmeye, gelişmeye ihtiyaç duyulmuştur.

Bu ihtiyaç da birbirini takip eden peygamberlerle karşılanmıştır. Peygamberler sadece dini ve içtimai kaideler getirmekle kalmamış, maddi problemlerin hâllinde de önder olmuşlardır. ***Nitekim,*** *kumaştan yapılan elbiseye Hz. İdris, demirciliğin -ve burada zırhın- gelişmesine Hz. Davud, tıbba Hz. Lokman, gemiciliğe Hz. Nuh, saatçiliğe Hz. Yusuf öncülük etmiştir.* Bu teknikler, bugünkü "medenilik"in gelişmesinde küçümsenmesi mümkün olmayan sıçrama ve dönüm noktalarını teşkil eder.

3. İlmi Görüş:

Batılı görüşün, ilmi temelden mahrum ve tamamen hissi ve bencil hesaplara dayandığı, bizzat Batılılar tarafından ifade edilmeye başlanmıştır. Bilhassa etnoloji ilmi gelişip, yeryüzünün her tarafında yaşayan insanların dilleri, inançları, efsaneleri, ahlak anlayışı ve örfleri öğrenildikten sonra, insanlığın geçmişi hakkında ileri sürülen bu tekamülcü nazariyeler (teoriler) iyice itibardan düşmüştür. Çünkü, binlerce yıldır birbirleriyle hiçbir temasta bulunmamış olan Avustralya, Afrika, Amerika, Okyanus adaları ve kutuplarda yaşayan iptidai denen kavimlerin dillerinde, inançlarında, kültür ve tekniklerinde kuvvetli benzerlikler görülmüştür. Bu benzerlikler, insanların tek bir kaynaktan çoğaldıklarını, oldukça ileri müşterek

bir medeniyet seviyesine ulaştıktan sonra yeryüzünde dağıldıkları fikrini ilham etmiştir.

Bu fikir, asrımızda, her geçen gün kuvvet kazanmaktadır.

Bu noktada da kalmayan sağ duyu sahibi bir kısım Batılı alimler, **"vahşi"** ve **"medeni"** gibi değerlendirmelerin tamamen izafi hükümler olduğunu belirtirler. Onlara göre, yeryüzünde mevcut insan cemaatleri mutlaka bir kısım içtimai değerlere ve bazı teknik malzemelere sahiptir. Alet kullanmayan ve kaideye uymayan hiçbir cemaat mevcut değildir. Her cemaatin kendi dışındakini hor görüp tahkir edici isimler taktığı, "iptidai" denen insanların da medeni Batılılara "vahşi" nazarıyla baktığı görülmüştür. Bu durumları değerlendiren Batılı bir meşhur, batılıların anlamış olduğu şekilde bir vahşetin insanlar arasında hiçbir devirde mevcut olmadığını belirttikten sonra, sözünü şöyle noktalar: *"Asıl vahşi, vahşetin varlığına inanan kimsedir."*

Birlikten çokluk; medeniyetten vahşet nasıl çıktı?

Kuran-ı Kerim'de belirtilen, başlangıçtaki medeni olan tek insan cemiyetinden çeşitli ırkların, dillerin nasıl çıktığı, bir kısım iptidai grupların nasıl teşekkül ettiği merak konusudur. Bu mesele henüz ilmen kesin hatlarıyla tam olarak izah edilmiş değildir. Ancak oldukça tatminkâr açıklamalar yapılmıştır. Bunlardan birini aşağıda sunmaya çalışacağız.

Prof. Gish, *"Fosiller ve Evrim"* adıyla tercüme edilen kitabında; ilk insanların topluluk halinde yaşadıklarını belirtir. Zamanla mevcut kaynakların artan nüfus karşısında yetersiz duruma gelmesiyle, bu topluluk fertlerinin de küçük gruplar hâlinde yeryüzüne dağıldıklarına işaret eder. Farklı ülkelere giden ve birbirinden iyice koparak aralarındaki irtibat kesilen bu grupların çoğalmaları da yine kendi içlerinde olmaya başlamıştır. Önceleri aynı yerde bulunmuş olan gruplar, daha sonra bu bütünün üyeleri olarak çoğalmaya devam etmişlerdir. Bu grupların her birisinde yüksek oranda melez meydana gelerek gruplar arasındaki fertlerin genetik yapılarında farklılık ortaya çıkmıştır. Neticede bu gruplar çeşitli kabile ve ırkları hasıl etmiştir.

Topluluğun orijinal merkezinden ayrılan bu küçük grupların bir kısmı, önceden sahip oldukları bilgi ve sanatlarını devam ettirirken, bazıları bunları kaybetmiştir. Bu

kaybetme muhtemelen bazı faktörlerin tesiriyle olmuştur. Mesela, önceleri yağmacı akınlara karşı arazilerini müdafaa için silah yapma ihtiyacı duyan gruplar, toplumdan ayrılarak geniş ve boş sahalara yayılınca, bu ihtiyacı hissetmez oldular. Böylece silah yapımı terkedilmiş, toplanan az bir besin gruba kâfi geldiğinden bazı kabilelerde önceki ziraat işleri de bırakılmıştır. Bu devrede her grup kendi içine kapanık yaşadığından, sanatlar komşu gruplar arasında karşılıklı değişmeden mahrum kalıyordu. Sonuçta *"ilerleme"* olarak ifade edebileceğimiz hususlar bazı kabilelerde gecikmiş, hatta çok iptidai bir seviyeye doğru dejenere olup bozulmuştur.

Bir merkezden yayılmış olan insanlardan bir kısmının ilerlerken bazılarının yerinde saydığına ve hatta gerilediğine dikkati çeken Gish şöyle der:

> *"Avrupa ve Asya'ya yayılan kalabalık topluluklarda medeniyet hızlı bir şekilde gelişirken, Amerika ve Avustralya ile Güney Afrika'da dağınık hâlde yaşayan gruplar, eskiden sahip oldukları medeniyeti de yavaş yavaş terk ettiler. Neticede günümüzdeki ilkel topluluklar hâline geldiler."*
>
> *"İnsanlara ait sanat eserlerinin her tarafta bulunuşu, ilk insanların bu şekilde dağınık olarak yaşadıklarına işaret eder. Geçmişteki topluluklar oldukça ileri seviyede silah ve aletler yapabiliyorlardı. Ayrıca bunlar, inanç sahibi idiler. Ölülerini çiçekler ve çeşitli maddelerle birlikte gömmeleri bunların dindar topluluklar olduğunu ve ahirete inandıklarını gösterir."*

İlmi verilere dayanarak yapılan bu açıklamanın Kur'anî görüşe ne kadar uyduğu nazar-ı dikkatten kaçmamaktadır. Zira Kur'an'da gelen açıklamalara göre de insanlığın ilerlemesi, terakkisi devamlı olmamış. Bunu bir kısım zikzaklar ve kesintiler takip etmiştir. Bu neticeye yine o cemiyetlerin kendileri sebep olmuştur. Teknik yönden ilerleyip maddi bakımdan güçlenen toplumların, zaman zaman ilahi irşattan ayrılmaları gerilemelerine yol açmıştır. Çeşitli sapıklık ve ahlaksızlıklara düşmüş bu tip kavimlerin cezalandırılarak ellerindeki nimetlerin alındığı Kur'an-ı Kerim'de bildirilir. Bunların bir kısmı toptan helak edilmiş, bir kısmı da büyük maddi musibetlere, belalara maruz bırakılmıştır.

Geçmiş milletlerden bazılarının **"kuvvetçe daha ileri", "mal ve evlatça daha çok"** oldukları nazara verilir *(Tevbe, 9/69; Fatır, 35/44; Muhammed, 47/13)*. **"Yeryüzünde daha çok ve daha sağlam eserler bıraktıkları" i**fade edilir *(Mü'min, 40/21, 82)*. Kasas suresinin 76. ayetinde Karun'a **"Anahtarlarını güçlü bir topluluğun"** zor taşıyacağı kadar çok mal verildiğinden bahsedilir. Hatta, **"Allah'ın önceleri ondan (Karun) daha güçlü ve topladığı şey daha fazla olan nice nesilleri helak ettiği"**ne dikkat çekilir *(Kasas, 28/76-78)*.

Rum suresinde de geçmişteki medeni kavimlerden söz edilir:

> **"Yeryüzünde dolaşıp kendilerinden önce geçmiş kimselerin sonlarının nasıl olduğuna bakmazlar mı? Ki onlar kendilerinden daha kuvvetli idiler, yeryüzünü kazıp alt-üst ederek onlardan çok imar etmiş kimseydiler. Ve onlara bürhanlarla peygamberler gelmişti. Böylece onlara zulmetmiyor, onlar kendilerine zulmediyorlardı. Sonra Allah'ın ayetlerini yalan sayıp onları alaya alarak kötülük yapanların sonu pek kötü oldu."** *(Rum, 30/9-10)*.

Bütün bu bilgilerin ışığında, şimdi insanlığın başlangıcını, geçmişini, vahşi kabul etmek mümkün mü? **(**).**

<u>Dipnotlar:</u>

(*) *Bu taksimin yanlış anlaşılmaması için şunu belirtmek isteriz: İslami görüş doğrudan nassa, âyet ve hadîste gelen açıklamalara dayanır, bunu öbürleri ile karıştırmamak gerekir.*

Evrimci görüş, daha çok modern çağda mevcut ibtidai kavimlerde rastlanan bazı müessese ve an'anenin ifratkar bir kıyasla ilk insanlara teşmiline ve bu prensipten geliştirilen spekülasyona dayanır. İlmi görüş ise, dünyanın her tarafında yaşayan farklı cemiyetlerin sunduğu benzer kültürel unsurların, yani objektif verilerin yorumuna dayanır. Bu sonuncu spekülatif sayılmaz.

(**) *Daha fazla bilgi için bk. Cânan, İ.; Peygamberimizin Hadislerinde Medeniyet, Kültür ve Teknik, Cihan Yayınları, İstanbul 1984.*

Selam ve dua ile...
Sorularla İslamiyet

Yazar:
İbrahim Canan (Prof.Dr.) (Merhum)

Kategori:
Evrim

Evrim konusunda en çok merak edilenler